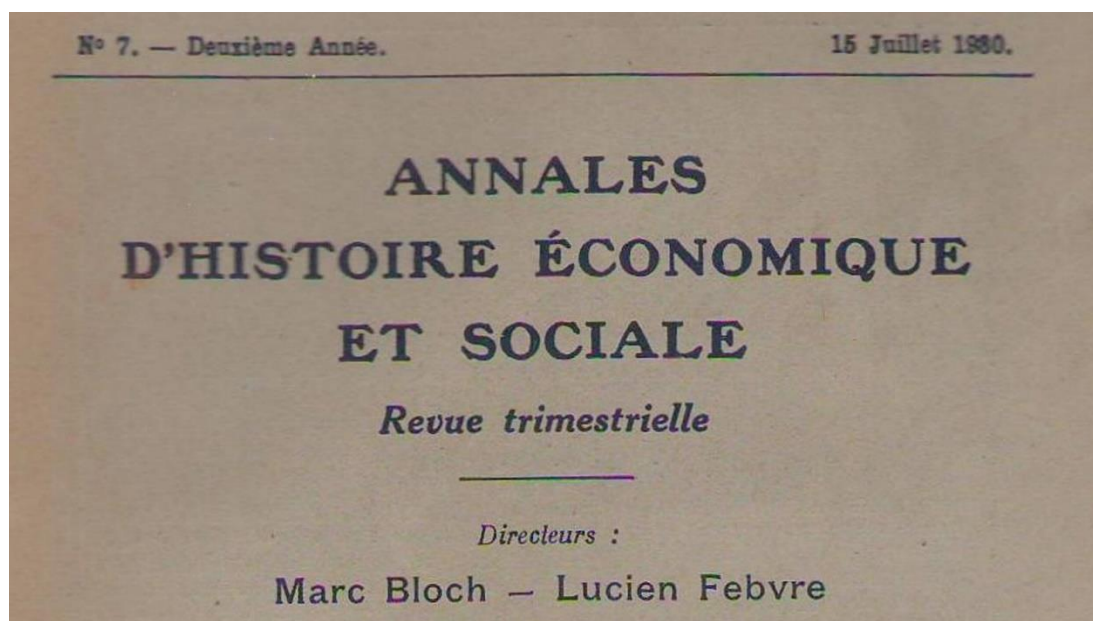

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ANNALES ΣΤΗ
ΓΕΓΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΤΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η
ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΟΥ FERNAND BRAUDEL ΣΤΗΝ
ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΤΗΣ.

Το περιοδικό Annales και οι ιδρυτές του Lucien Febvre (1878–1956) και Marc Bloch (1886–1944)¹ δημιούργησαν με την παρουσία τους «Μια ‘μικρή διανοητική επανάσταση’ στον χώρο της ιστοριογραφίας»². Στο κείμενό μας θα ασχοληθούμε με την κριτική που άσκησε το περιοδικό στη γεγονοτολογική ιστορία του Θετικισμού και με την συνεισφορά του Fernand Braudel (1902–1985), στις βασικές θεωρητικές κατευθύνσεις του.

¹ Ίγκερς Γ, *Νέες κατευθύνσεις στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία*, Αθήνα: Γνώση, 1991, σ.81

² Μπενβενίστε Ρ, «Τα Annales: Μια “μικρή διανοητική επανάσταση” στο πεδίο της ιστοριογραφίας», <http://eclass.uth.gr/eclass/modules/units/?course=SEAD259&id=2947>, 17/4/19

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ANNALES ΣΤΗ ΓΕΓΟΝΟΤΟΛΟΓΙΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΤΙΚΙΣΜΟΥ

Aν και οι ιδρυτές του περιοδικού θήτευσαν στην σχολή του Θετικισμού, στην συνέχεια άσκησαν κριτική σε αυτή. Συνεργάζονται με τον γεωγράφο Henri Baulig (1877-1962), τον ψυχολόγο Charles Blondel (1876-1939) και τους κοινωνιολόγους Gabriel Le Bras (1891-1970) και Maurice Halbwachs (1877-1945)³, θεωρώντας ότι η ιστορία ενδιαφέρεται για όλες τις πλευρές της κοι-

Οι ιδρυτές Marc Bloch και Lucien Febvre

νωνικής ζωής και όχι όπως θεωρούσε ο Θετικισμός για τα επίσημα ιστορικά γεγονότα. Αυτό δηλώνει και ο υπότιτλος του περιοδικού.⁴

Εντάσσοντας όλες τις πλευρές της κοινωνικής δράσης στα ενδιαφέροντα του ιστορικού, παύουν να θεωρούν ότι αξία και ενδιαφέρον έχουν μόνο η πολιτική ιστορία και η ιστορία των μεγάλων ανδρών, όπως θεωρεί ο Θετικισμός. Αυτό

---

³ Κόκκινος Γ, *Από την ιστορία στις ιστορίες: προσεγγίσεις στην ιστορία της ιστοριογραφίας, την επιστημολογία και τη διδακτική της ιστορίας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1998, σ.228-229

⁴ ο. π. σ. 225

αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό γνώρισμα των Annales⁵. Ο Braudel μάλιστα θεωρεί ότι η πολιτική ιστορία δεν έχει ενδιαφέρον.⁶

Ενδιαφέρονται για ότι ο Émile Durkheim (1858–1917) ονομάζει «κοινωνικά γεγονότα» τα οποία προσεγγίζουν έμμεσα, χωρίς την μεσολάβηση μόνο των επίσημων εγγράφων, μέσω της γραπτής ή προφορικής μαρτυρίας. Απορρίπτουν την άποψη του Charles Seignobos (1854-1942) ότι τα έγγραφα είναι απαραίτητα για την συγγραφή της Ιστορίας. Θεωρούν τα έγγραφα κείμενα δευτερογενείς πηγές «που δεν επαρκούν για τους επιστημονικούς σκοπούς». Τα θεωρούν πρωτογενείς μόνο αν αυτά περιέχουν υλικό για την δομή ή τις νοοτροπίες μιας κοινωνίας⁷.

Θετικισμός και Annales θεωρούν ότι σκοπός των ιστορικών σποδών είναι η «κατανόηση του παρελθόντος». Όμως διαφορετικά αντιλαμβάνονται τον όρο αυτό. Για τους πρώτους περιορίζεται στην απλή γνώση του γεγονότος. Για τους δεύτερους προϋποθέτει την προσπάθεια του ιστορικού να δει και να εξηγήσει τις σχέσεις που διέπουν τα ιστορικά γεγονότα.⁸ Θεωρούν ότι η πραγματικότητα αποκαλύπτεται όταν ο ιστορικός υποβάλει ερωτήματα και όχι όταν τα εξετάζει παθητικά.⁹ Το γεγονός 'κατασκευάζεται' από τον ιστορικό με βάση το υλικό και τους προβληματισμούς της εποχής του¹⁰.

Ενώ ο Θετικισμός προσεγγίζει τα ιστορικά γεγονότα στην εποχή τους, τα Annales θεωρούν ότι «η παρατήρηση του παρόντος καθοδηγεί την εξέταση του παρελθόντος». Αυτό δεν σημαίνει ότι υπάρχει ομοιότητα παρόντος και παρελθόντος, ούτε μπορεί να υπάρχει αναχρονισμός¹¹.

---

⁵ ο. π. σ. 234

⁶ Γκερς Γ, ο. π. σ. 85

⁷ ο. π. σ. 74

⁸ ο. π. σ. 67-68

⁹ ο. π. σ. 74

¹⁰ Κόκκινος Γ, ο. π. σ 237

¹¹ Μπενβενίστε Ρ, ο. π. 00:40:20

Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΟΥ FERNAND BRAUDEL ΣΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΩΝ ANNALES

Ο Braudel συνδέεται με την δεύτερη περίοδο του περιοδικού και την ύπαρξη της θεωρητικής του βάσης, του έκτου τμήματος της Ecole Pratique. Το όνομα του περιοδικού αλλάζει και διευθύνεται από τον Braudel.¹² Η συγγραφή του έργου *Η Μεσόγειος και ο μεσογειακός κόσμος κατά την εποχή του Φιλίππου Β* σηματοδοτεί την μετάβαση από την ιστορία των νοστροπιών σε μια ιστορία που ενδιαφέρεται για τις ποσοτικές πλευρές των δομών που θεωρούνται ανεξάρτητες από τις ανθρώπινες δράσεις.¹³

Προτείνει μια διαλεκτική σχέση χώρου - χρόνου με καθοριστική τη σημασία του χώρου τονίζοντας ότι η γεωγραφία και το κλίμα δεν είναι παράγοντες που καθορίζουν την ιστορία, αλλά η εντύπωση των ανθρώπινων χαρακτηριστικών στον χώρο. Διακρίνει ένα «στατικό γεωλογικό χρόνο», την χρονική «μακρά διάρκεια» που αφορά τους κοινωνικούς θεσμούς και το «σύντομο χρόνο» των συμβάντων, θεωρώντας ότι η ιστορία ενδιαφέρεται για τις εξελίξεις στη «μακρά διάρκεια»¹⁴.

Fernand Braudel

Με το βιβλίο *Η μακρά διάρκεια* ασκεί κριτική στο δομισμό και κατευθύνει τα Annales στις ποσοτικές δημογραφικές προσεγγίσεις και την σειριακή ιστορία.¹⁵

Ασχοληθήκαμε με δύο ερωτήματα που αφορούν τα Annales και τον ρόλο τους στην ιστοριογραφία. Απαντήσαμε στο ποια ήταν η κριτική που άσκησαν στην ιστοριογραφία του Θετικισμού και στο ποια ήταν η συνεισφορά του Braudel στην διαμόρφωση των βασικών θεωρητικών κατευθύνσεων.

¹² Κόκκινος Γ, ο. π. σ 230

¹³ Ίγκερς Γ, ο. π. σ. 84-85

¹⁴ ο. π.

¹⁵ Μπενβενίστε Ρ, ο. π. 00:52:50

Το περιοδικό μετά από ένα σημείο έπαψε να είναι η επαναστατική ματιά στη ιστοριογραφία. Καθιερώθηκε και αυτό ως ένα καθεστώς και αμφισβητήθηκε με την σειρά του, δίνοντας χώρο έκφρασης σε νέα ρεύματα.

Βιβλιογραφία

- Ίγκερς Γ, *Νέες κατευθύνσεις στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία*, Αθήνα: Γνώση, 1991.
- Κόκκινος Γ, *Από την ιστορία στις ιστορίες: προσεγγίσεις στην ιστορία της ιστοριογραφίας, την επιστημολογία και τη διδακτική της ιστορίας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1998.
- Μπενβενίστε Ρ, «Τα Annales: Μια “μικρή διανοητική επανάσταση” στο πεδίο της ιστοριογραφίας»,
<http://eclass.uth.gr/eclass/modules/units/?course=SEAD259&id=2947>, 17/4/19.